

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Zijn er langetermijneffecten van vroege kinderopvangervaringen?

Tavecchio, L.

Publication date

2008

Document Version

Final published version

Published in

Kind en Adolescent Review

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Tavecchio, L. (2008). Zijn er langetermijneffecten van vroege kinderopvangervaringen? *Kind en Adolescent Review*, 15(1), 98-101.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Zijn er langetermijneffecten van vroege kinderopvangervaringen?

In Nederland ontstond in 2002 veel commotie naar aanleiding van de oratie van Riksen-Walraven (2002). Hierin had zij onder meer gewezen op de risico's van langdurig en op zeer jonge leeftijd begonnen crèchebezoek van kinderen voor hun latere ontwikkeling. Zij baseerde zich op resultaten van Amerikaans onderzoek (NICHD Early Child Care Research Network, 2002). In de kranten stonden grote koppen als *Kinderopvang verhoogt kans op probleemgedrag* en *Crèche schadelijk voor jonge kinderen* (Tavecchio, 2002).

In Nederland gaan steeds meer kinderen naar de geïstitutionaliseerde kinderopvang. Ruim 250.000 tussen nul en vier jaar en inmiddels ook meer dan 150.000 naar de BSO (4-12 jaar). Dit aantal zal de komende jaren ongetwijfeld nog flink toenemen. Reden te meer om nieuwsgierig uit te kijken naar onderzoeksresultaten die iets zeggen over langetermijneffecten van (vroege) ervaringen met kinderopvang op de latere ontwikkeling. Vooral als die resultaten afkomstig zijn van het NICHD (National Institute of Child Health and Human Development) dat in het kader van een in 1991 begonnen multimiljoen-dollarproject onderzoek doet naar kwaliteit en effecten van kinderopvang en Riksen-Walraven in 2002 inspireerde tot haar prikkelende uitspraken. Een van de belangrijkste onderzoekers in het NICHD-team is Jay Belsky, die al in de jaren tachtig een geruchtmakend, op een breder publiek gericht artikel publiceerde over de mogelijk negatieve effecten van kinderopvang, *Infant day care: A cause for concern?* (Belsky, 1986). Hij speelde ook een belangrijke rol in het hiervoor vermelde artikel uit 2002, waarin de effecten van vroeg begonnen kinderopvang werden beschreven tot de leeftijd van vierenhalf jaar. In het dit jaar verschenen artikel (Belsky e.a., 2007) gaat het om langetermijneffecten bij kinderen die tussen nul en vierenhalf jaar de kinderopvang bezochten. Het betreft dezelfde kinderen als in 2002, nu echter gevolgd vanaf vierenhalf tot twaalf jaar ($n = 1364$).

In de analyse van Belsky c.s. gaat het in essentie om vier zaken:

- 1 Is het verband tussen kwaliteit, kwantiteit en type kinderopvang en kinderlijke ontwikkeling, dat voorafgaand aan school en tussen zes en negen jaar werd geconstateerd, ook op elf- en twaalfjarige leeftijd nog aanwezig?
- 2 Is het verband tussen kinderopvangervaringen en ontwikkeling in de loop der tijd verminderd?

- 3 Zijn er nieuwe relaties tussen kinderopvang en (latere) kinderlijke ontwikkeling naar voren gekomen (in de vorm van zg. 'sleeper effects')?
- 4 Hoe sterk zijn de verbanden tussen kinderopvang en kinderlijke ontwikkeling, in vergelijking met de samenhang tussen opvoedingskwaliteit van ouders en kinderlijke ontwikkeling?

Om met het laatste punt te beginnen: de resultaten uit de analyse van Belsky c.s. laten duidelijk zien dat de kwaliteit van de opvoeding door de ouders in het gezin een aanmerkelijk sterkere en ook meer consistente voorspeller is van prestatie-maten en (door leerkrachten beoordeeld) sociaal functioneren dan bezoek aan en ervaringen met kinderopvang. Daarnaast is er bewijsmateriaal voor de, onder de overige punten, genoemde relaties tussen kinderopvang en latere ontwikkelingsresultaten, zowel op het gebied van cognitieve en schoolprestaties (gemeten op elfjarige leeftijd) als op het gebied van sociale ontwikkeling en gedrag (gemeten op twaalfjarige leeftijd). Wat dit laatste betreft bleken twee eerder gevonden verbanden ook op elf- en twaalfjarige leeftijd nog steeds aanwezig:

- 1 Kinderen die op jonge leeftijd kinderopvang van hogere kwaliteit bezochten, scoorden beter op woordenschat dan kinderen met opvangervaringen van slechtere kwaliteit. Dit komt overeen met ander onderzoek dat aantoont dat vroege ervaringen van kinderen belangrijk zijn voor hun taalontwikkeling (zie o.a. het longitudinale onderzoek bij 42 gezinnen van Hart & Risley, 1995).
- 2 Kinderen met meer kinderopvangervaring vertoonden op twaalfjarige leeftijd nog steeds wat meer probleemgedrag. Hierbij zij aangetekend dat het gaat om door leerkrachten waargenomen en gerapporteerd probleemgedrag (en niet om probleemgedrag in de klinische range, dat – uiteindelijk – zou kunnen leiden tot het ontwikkelen van psychopathologie).

Belsky stelt met enige nadruk dat deze langer doorwerkende negatieve effecten vooral zouden gelden voor (vroege) kinderopvangervaringen in het kader van kinderdagverblijven. Waarom langer doorwerkende negatieve effecten met name door ervaringen in kinderdagverblijven veroorzaakt zouden worden, is een kwestie van speculatie. Zeer recent werk door het NICHD (2007) wijst op een mogelijke rol van leeftijdgenoten (en dus op de invloed van *peer processes*, dat wil zeggen tal van aspecten die te maken hebben met interactie, onderlinge relaties, populariteit, conflicten en vriendschap).

Ik sta nog even stil bij de soms aanzienlijk grotere langetermijneffecten van kenmerken van gezin en ouderlijke opvoeding op de ontwikkeling, vergeleken met de (nawerking van de) invloed van kinderopvang. De elf- en twaalfjarige kinderen in dit Amerikaanse onderzoek verlieten de kinderopvang zes tot zeven jaar geleden en ze maakten tussen drie en 54 maanden gemiddeld vijf verschillende kinderopvangarrangementen mee; tussen vierenhalf en elf à twaalf jaar zaten ze bovendien in zes verschillende klassen op school. Daarnaast namen ze ook nog deel aan diverse naschoolse opvangarrangementen. Daarmee vergeleken zijn de ervaringen in het gezin en de opvoeding door de ouders *relatief* stabiele factoren. En, niet te vergeten, ouders en kinderen delen vijftig procent van hun genen. Zo bezien is het grotere aandeel van gezin en ouderlijke opvoeding in de ontwikkeling tot twaalf jaar goed te begrijpen.

Belsky c.s. sluiten af met een pleidooi voor *interventie op twee fronten*: verbetering van de kwaliteit van de ouderlijke opvoeding, waar – naast de genetische verwantschap tussen ouders en kinderen – nog genoeg ruimte ligt voor beïnvloeding, én optimalisering van de (kwaliteit van de) ervaringen in de kinderopvang. Love e.a. (2005) hebben laten zien dat synergetische effecten kunnen optreden wanneer wordt geïnterveneerd in *beide*, voor het jonge, opgroeiende kind zo belangrijke, opvoedingsomgevingen.

Louis Tavecchio

Literatuur

- Belsky, J. (1986). Infant day care: A cause for concern? *Zero to Three*, 6, 1-7.
- Belsky, J., Lowe Vandell, D., Burchinal, M., Clarke-Stewart, K. A., McCartney, K., & Tresch Owen, M.T (2007). Are there long-term effects of early child care? *Child Development*, 78 (2), 681-701.
- Hart, B. & Risley, T.R. (1995). *Meaningful differences*. Baltimore: Brooks.
- Love, J.M., Kisker, E.E., Ross, C., Raikes, H., Constantine, J., Boller, K., et al. (2005). The effectiveness of Early Head Start for 3-year-old children and their parents. *Developmental Psychology*, 41, 885-901.
- NICHD Early Child Care Research Network (2002). Early child care and children's development prior to school entry: Results from the NICHD Study of Early Child Care. *American Educational Research Journal*, 39, 133-164.
- NICHD Early Child Care Research Network (2007). *Testing a series of causal propositions relating time spent in child care to children's externalizing behavior*. Manuscript submitted for publication.
- Riksen-Walraven, M. (2002). *Wie het kleine niet eert ....* . Over de grote invloed van vroege sociale ervaringen. Oratie, Katholieke Universiteit Nijmegen.

Tavecchio, L.W.C. (2002). *Van opvang naar opvoeding: De emancipatie van een uniek opvoedingsmilieu*. Oratie, Universiteit van Amsterdam. Vossiuspers UvA (Oratiereeks).